

МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ «ТРИПІЛЬСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ-ГІГАНТИ (до 110-річчя відкриття трипільської культури в Україні)

З 5 по 9 серпня 2003 року в с. Тальянки Тальнівського району Черкаської області Інститут археології НАН України за фінансової підтримки «QES Investment LTD» (Великобританія) та «SEARCH FOUNDATION» (США) провів Міжнародну конференцію «Трипільські поселення-гіганти». Конференція була присвячена 110-річчю відкриття та дослідження пам'яток Трипільської культури в Україні — часу, що пройшов відтоді, як невтомний дослідник старожитностей Подніпров'я В.В. Хвойка розкопав на Київських пагорбах рештки землянок та згодом визначив історичне місце відкритих ним старожитностей і об'єднав їх в одну культуру, назвавши її трипільською.

У конференції взяли участь понад 60 науковців з 8 країн (України, Росії, Румунії, Молдови, Болгарії, Великобританії, Франції, Ізраїлю), а також студенти, представники громадських організацій тощо.

Конференція була відкрита директором Інституту археології НАНУ, академіком П.П. Толочком. На церемонії відкриття з привітаннями виступили представники Черкаської облдержадміністрації, директор Інституту археології АН Молдови д. і. н. В.А. Дергачов, представник Департаменту старожитностей Ізраїлю професор В.Г. Збенювич, професор університету Дюрхейм (Великобританія) Дж. Чепмен, представник Інституту археології АН Румунії професор Д. Монах.

Робота конференції висвітлювалася у республіканській та місцевій пресі, телекомпаніями УТ-1, 1 + 1, ІСТУ, ОРТ, обласними та регіональними телекомпаніями. За результатами роботи публікується збірка матеріалів конференції.

Загалом на конференції було заслухано 39 доповідей та повідомлень.

На першому пленарному засіданні виступили такі вчені. Керівник проекту «Дослідження поселень-гігантів Трипільської культури», учений секретар Інституту археології НАНУ к. і. н. О.Г. Корвін-Піотровський (Київ) з доповіддю «Основні проблеми в дослідженні трипільської культури», в якій висвітлив сучасний стан досліджень трипільських пам'яток та визначив перспективні напрямки розвитку цих досліджень. Начальник Трипільської експедиції Інституту археології НАНУ к. і. н. В.О. Круц (Київ), який у доповіді «До питання виникнення поселень-гігантів трипільської культури» ознайомив присутніх зі

станом вивчення питання, з науковою дискусією щодо проблеми існування протоміст та перспективами вивчення великих поселень. Директор Державного Заповідника «Трипільська культура» В.В. Чабанюк (с. Легедзине) у доповіді «Державний Заповідник «Трипільська культура» окреслив мету та завдання новоствореного (у 2003 році) закладу та ознайомив із проведеною роботою. У доповіді к. і. н. Є.В. Цвек та к. і. н. І.І. Мовчана (Київ) «Сергій Миколайович Бібіков та Трипілля (до 95-річчя з дня народження)» були висвітлені основні етапи досліджень трипільських пам'яток С.М. Бібіковим та його науковий доробок як ученого-трипільознавця. Доповідь директора музею в П'ятра-Неамт (Румунія) Г. Думітроая «Діяльність Міжнародного Дослідницького Центру культури Кукутені» була присвячена роботі Центру, який уже декілька років існує при музеї та має на меті всіляку підтримку досліджень енеолітичних пам'яток.

Робота конференції не була розподілена секційно — усі доповіді заслуховувалися на спільних засіданнях.

Феномену протоміст, історії їх досліджень та питанням урбанізації в історичному контексті були присвячені такі доповіді: Отрощенко В.В. (Київ) «Феномени протоміст: Таллянки та Синташта», Монах Д. (Румунія) «Призрак ходить Європою — неолітичні протоміста», Відейко М.Ю. (Київ) «Процеси урбанізації в старій Європі та трипільські протоміста», Мицик В.Ф. (Тальне) «Новий напрямок у дослідженні трипільської культури».

Різні аспекти питань трипільського домобудівництва розглядалися в таких доповідях: Бурдо Н.Б. (Київ) «Сакральний аспект архітектури трипільських протоміст», Гершкович Я.П. (Київ) «Обряд залишення житла: археологічні ознаки та етнографічні паралелі», Круц В.О. (Київ) «Трипільські площадки — результат ритуального спалення будинків», Чабанюк В.В. (Легедзине) «Досліди з моделювання трипільського домобудування», Овчинніков Е.В. (Київ) «Будівельні матеріали та конструктивні елементи в трипільському домобудуванні», Шумова В.О. (Київ) «Домобудівництво Трипілля у світлі нових даних (Подніпров'я, Рипниця 1)».

Дослідження пам'яток доби енеоліту, груп трипільських поселень та локальних варіантів трипільської культури були темою низки доповідей: Лазарович Г. (Румунія) «Нові

розкопки в Трансильванії, Аірушт (Культура Кукутені)», Ткачук Т.М. (Івано-Франківськ) «Великі поселення томашівської групи у світлі радіокарбонного датування», Ришов С.М. (Київ) «Трипільські пам'ятки петренської локальної групи на Подолії», Пічкур Є.В. (Київ) «До історії вивчення косенівської локальної групи», Бузян Г.М. (Переяслав-Хмельницький) «Група поселень трипільської культури на Переяславському Лівобережжі», Жураковський Б.С. (Рівне) «Вузли трипільських поселень на річці Мурафа», Лазоренко А.В. (Черкаси) «Півнінська культура епохи енеоліту Лісостепового Подніпров'я».

Дві доповіді висвітлювали питання взаємовідносин Трипілья зі Степом: Цвек О.В. (Київ) «Деякі аспекти взаємовідносин племен Кукутено-Трипільської спільності з населенням Степу», Рассмакін Ю.Я. (Київ) «Степи Причорномор'я в контексті розвитку перших землеробських суспільств».

Досвіду застосування палеогеографії, палеоботаніки, антропології, палеозоології, палеоекономіки у вивченні Трипілья присвячувалися такі доповіді: Гейдарська Б. (Болгарія) «Досвід застосування географічно-інформаційних систем в археологічному вивченні поселень», Сохацький М.П. (Тернопіль) «Вплив географічних умов на топографію трипільських поселень у межириччі Збруча і Стрипи», Пашкевич Г.О. (Київ) «Палеоботанічні дослідження трипільської культури», Ніколова А.В., Пашкевич Г.О. (Київ) «До питання про рівень розвитку землеробства Трипільської культури», Монах Д., Монах Ф. (Румунія) «Нові археоботанічні висновки щодо Теля Подурі», Чепмен Д. (Великобританія) «Постачання солі в Трипільські мегаміста», Манту К.-М. (Румунія) «Нові антропологічні матеріали з поселення Скінтейа (Кукутені А/3)», Журавльов О.П. (Київ) «Ско-

тарство та полювання у трипільських племен на території України».

Різні категорії матеріальної культури знайшли висвітлення в наступних доповідях: Монах Д. (Румунія) «Скарби культури Трипілья-Кукутені. Попереднє дослідження», Збеневич В.Г. (Ізраїль) «Поперечнолезвійні вістря стріл періодів неоліту та енеоліту», Шидловський П.С., Пічкур Є.В. (Київ) «Кременеобробна майстерня з поселення Пекарі-2», Попова Т.О. (Росія) «Посуд північномолдавського трипільського поселення Раковець (археологічний контекст)», Якубенко О.О. (Київ) «Біноклевидні сосуди поселення Володимирівка», Риндюк Н.В. (Росія) «Дві невідомі статуетки з Берново-Луки», Шиянова Г.В. (Київ) «Польова обробка енеолітичної кераміки».

Окрім прочитання та обговорення наукових доповідей, у рамках роботи конференції її учасники відвідали місце розкопок, розташоване на полях між с. Легедзине та Тальянки, із залишками двох трипільських жител та ями-глинища, музей Державного заповідника «Трипільська культура», експериментальні площадки в с. Легедзине, а також дендропарк «Софіївка».

Учасникам та гостям конференції були продемонстровані фільми, присвячені роботі трипільської експедиції загалом, а також експериментальному моделюванню Трипільського домобудівництва (експеримент, проведений в рамках проєкту у травні 2003 р.).

Під час закриття роботи конференції та підбиття підсумків було відзначено, що це міжнародне наукове зібрання (яке було вже третьою польовою конференцією на поселенні Тальянки) відіграло значну роль у висвітленні досліджень як пам'яток трипільської культури, так і археологічних досліджень Південно-Східної Європи в цілому.

Одержано 02.11.2003